

LANDSKAPS ARKEOLOGERNA

KULTURMILJÖVETARE OCH KUNSKAPSFÖRMEDLARE
I RIKSTÄCKANDE SAMVERKAN
www.landskapsarkeologerna.se

Oktober 2008

Konferens om projektet Skog & Historia

Skog & Historia är ett nationellt kulturmiljöprojekt som syftar till att registrera fornlämningar och andra kulturlämningar i produktiv skogsmark, att informera om regler och lämplig hänsyn till kulturlämningarna i samband med skogsbruk samt att öka medvetenheten om lämningarna hos ortsbor, markägare och andra aktörer inom skogsnäringen.

Årets konferens ägde rum i Tällberg, Dalarna. Konferensens program var väl avvägt mellan besök till lämpliga objekt i fält samt föredrag och en del diskussion inomhus. Fältobjekten var inriktade på fäbodarnas miljöer. Vi fick se gamla fäbodar, levande fäbodar, fäbodstigar, ristningar på träd m.m.

Intressant, men det bestående intrycket var ändå en slags uppgivenhet och att förväntningarna nu ligger mycket lågt. Många ställde sig frågan om Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet kommer att ta sitt ansvar eller om projektet är på väg att spåra ur?

Konferensen redovisade att ett berg av ej kvalitetssäkrade kulturlämningar har registrerats i projektet, i nuläget omfattar detta omkring 138 000 objekt på olika ställen i hela landet! Skador på kultur- och fornlämningar är lika stora nu som förr. En rapport från Riksantikvarieämbetet visar att omkring 38 % av kända fornlämningar är skadade i samband med skogsbruk. Detta är alarmerande.

Här uppkommer kniviga situationer. Vem ska ställas till ansvar när skador uppkommit? Utom de lagtekniska frågorna finns också det antikvariska missförhållandet att värdefullt källmaterial skadas eller förstörs helt.

Så vad göra? En något förvirrad diskussion följde om skadefrågor utan något egentligt utfall. Kanske kan inget göras mer än att försöka öka antalet tillfällen för information till skogsbrukets aktörer. Som många ville vittna om ligger sällan avsiktlig nonchalans bakom skadorna utan det handlar om okunskap.

Problemet med att kvalitetssäkra de insamlade massorna av uppgifter om fornminnen och kulturlämningar tar sin tid att komma tillrätta med. Till att börja med ska Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen gemensamt sätta till medel, men frågan är om medlen räcker? Totalt ska enligt en gjord prioritering ca 55000 objekt kunna åtgärdas genom fältbesiktning och kvalitetssäkring. Nästan 2/3 av de registrerade objekten ska alltså inte kontrolleras enligt den ambitionsnivån.

Gerhard vid en blästerugn i Dalarna

Utredningar har gjorts under sommaren 2008 i syfte att länsvis vaska fram de objekt som bör besökas i fält. I delar av norra Dalarna har Gerhard gjort utredningen. Den visar att 1470 av omkring 2200 objekt där bör besökas i fält. Det överstiger med råge den nivå som är förordad av de centrala verken. Slutsatsen blir alltså att planerade åtgärder inte räcker.

Det som nu behövs är en realistisk handlingsplan för hur projektet ska fortsätta och vad som ska uppnås. Trots att många annars okända kulturlämningar har hittats återstår stora arealer att inventera. Upplägget hittills, att projektet i huvudsak har bedrivits som arbetsmarknadsåtgärd för gruppen långtidsarbetslösa och att alldeles för få arkeologer har varit med som handledare och kvalitetssäkrare, måste ses över. Kanske man kan säga att det mest positiva med projektet är att ca 7000 anvisade annars arbetslösa har fått ett vettigt och bra sysselsättning och att det sämsta är att tiotusentals kulturlämningar inte har hanterats på önskvärt sätt.

En tjärnal i Dalarna dokumenteras i projektet Skog & Historia